

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****FENERBAHÇE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2017/4483
Karar Tarihi	: 13/2/2020
Başkan y.	: Celal Mümtaz AKINCI
Üyeler	: Muammer TOPAL M.Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör	: Kamber Ozan TUTAL
Başvurucu	: Fenerbahçe Spor Kulübü Derneği
Vekili	: Av. Abdurrahim EROL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, forma reklam gelirinden pay alınması nedeniyle mülkiyet hakkının; karar düzeltme talebinin reddedilmesi sonucu hükmedilen para cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/12/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirilmesine gerek olmadığını belirtmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, merkezi İstanbul'da olan dernek statüsünde bir spor kulübüdür.

9. Başvurucu 2012-2013 sezonu Kadınlar Voleybol Ligi'nde giyilecek formalara reklam alınmasına ilişkin olarak 300.000 TL karşılığında bir şirket ile sözleşme yapmıştır.

10. Spor Genel Müdürlüğü (İdare) başvurucu aleyhine 10/6/2013 tarihinde İstanbul Anadolu 19. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) alacak davası açmıştır. Dava dilekçesinde, 5/4/2001 tarihli ve 24364 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Mülkiyeti ve Kullanımında Bulunan Spor Tesislerinde Yapılacak Spor Faaliyetleri ile Genel Müdürlüğün Gözetim ve Denetiminde Düzenlenecek Olan Spor Organizasyonlarına Katılan Kulüp ve Kişilerin Her Türlü Spor Malzemeleri ile Araç ve Gereçlerine Reklam Konulmasına Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 9. maddesi gereğince Kadınlar Voleybol Ligi 2012-2013 voleybol sezonunda oynanan müsabakalarda giyilen formalar için alınan reklama ilişkin sözleşmeden elde edilen gelirin %5'inin ödenmesi talep edilmiştir.

11. 4/4/2014 tarihli ve 28962 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Mülkiyeti ve Kullanımında Bulunan Spor Tesislerinde Yapılacak Spor Faaliyetleri ile Genel Müdürlüğün Gözetim ve Denetiminde Düzenlenecek Olan Spor Organizasyonlarına Katılan Kulüp ve Kişilerin Her Türlü Spor Malzemeleri ile Araç ve Gereçlerine Reklam Konulmasına Dair Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik ile Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

12. Mahkeme 9/12/2014 tarihinde davanın kabulü ile 15.000 TL'nin davacı İdareye ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun 2012-2013 sezonu için forma reklam sözleşmesi yaptığı, forma reklam gelirin 300.000 TL olduğu ve Yönetmelik'in 9. maddesi gereğince forma reklam gelirin %5'i olan 15.000 TL'nin davacıya ödenmesi gerektiği açıklanmıştır.

13. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin (Daire) 30/11/2015 tarihli kararıyla onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Daire tarafından 20/10/2016 tarihinde reddedilmiş ve başvurucuya 260 TL para cezası verilmiştir.

14. Nihai karar 25/11/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 23/12/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

16. 12/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun olay tarihinde yürürlükte olan 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ülkemizde yapılacak uluslararası gençlik ve spor organizasyonlarının giderlerinde kullanılmak üzere Genel Müdürlük nezdinde özel hesap oluşturulur. Özel hesabın gelirleri; bu amaçla bütçeden ayrılacak ödenek, oyunların düzenlenmesi ile ilgili naklen yayın, reklam ve sponsorluk gelirleri ile bağış ve yardımlardan meydana gelir. Özel hesapta toplanan paraların harcanması, nemalandırılması ve buna ilişkin diğer usûl ve esaslar hazırlanarak yürürlüğe konulan yönetmelik ile düzenlenir.

17. 3289 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükte olan 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Merkez Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

...

c) Teşkilatı ilgilendiren yönetmelikleri hazırlamak,

..."

18. 3289 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükte olan 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Genel Müdürlüğün gelirleri şunlardır;

...

e) Her türlü reklam gelirleri ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumundan naklen yayın hakkı geliri,

..."

19. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmeliğin amacı; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özel kanunla kurulmuş spor federasyonlarınca tescilli yapılarak, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü mülkiyeti ve/veya kullanımında bulunan spor tesislerinde yapılacak resmi ve özel spor müsabakaları ile Genel Müdürlüğün gözetim ve denetiminde düzenlenecek olan spor organizasyonlarına katılmaya hak kazanan spor kulüplerinin amatör ve/veya profesyonel takımlarını oluşturan kişilerin ve ferdî sporcuların her türlü spor malzemeleri ile araç ve gereçlerine konulacak reklamlar ile ilgili usul ve esasları belirlemektir."

20. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 2. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik, resmi ve özel müsabakalara katılan takımları oluşturan kişiler ile ferdî sporcuların her türlü spor malzemeleri ile araç ve gereçlerine konulacak reklamları veren müşterileri ve reklam kabul eden spor kulüplerini ve ferdî sporcuları kapsar."

21. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 3. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik, 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 10 uncu maddesi ile 14 üncü maddesinin (e) bendine dayanılarak hazırlanmıştır."

22. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 9. maddesi şöyledir:

"Spor kulüpleri ve sporcular ile reklam veren müşteriler arasında yapılan sözleşmelere göre, ödenecek reklam bedellerinin %5'i reklam sözleşmesinin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden üç işgünü içinde spor kulüplerinin ve sporcuların tescilli bulunduğu il müdürlüğü hesabına makbuz karşılığı ödenerek sözleşmenin bir nüshasıyla birlikte il müdürlüğüne teslim edilir."

Sözleşmede; sözleşmenin geçerli olduğu müsabaka tarihleri, reklam bedeli, reklamda kullanılacak şekil, yazı vb. hususlar belirtilir.

%5 payın il müdürlüğü hesabına yatırıldığına dair makbuz ibraz edilmediği takdirde müşterinin reklamı kullanılamaz."

23. Olay tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik'in 11. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Herhangi bir şekilde reklam bedelinin %5'inin ödenmemiş olması halinde, spor faaliyetlerinin yapıldığı il müdürlüğü ile spor kulübünün veya ferdi sporunun tescilli bulunduğu il müdürlüğü bu tahsilatın temini ile yükümlü ve sorumludur.

İl müdürlüklerince tahsil edilen %5 paylar amatör sporun geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan her türlü spor, araç-gereç ve malzeme alımlarında kullanılır."

2. Yargıtay İçtihadı

24. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 13/12/2018 tarihli ve E.2018/3281, K.2018/10576 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yeniden yargılama, önceki yargulamadan bağımsız yeni bir davadır. Yeniden yargılamaya sebep olan mahkeme kararı, Anayasa Mahkemesinin kararı ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılmıştır. İhlale neden olan yerel mahkeme kararı temyiz incelemesinden geçmiş ise, yerel mahkemenin verdiği ve ihlale neden olan karar kaldırıldığı için, kaldırılan kararın temyizine ilişkin Yargıtay kararı da hükümsüz kaldığından artık Yargıtayın onama veya bozma kararının varlığından da söz edilemez.

Anayasa Mahkemesince ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilk derece mahkemesine gönderilmiş ise, ilk derece mahkemesince artık önceki kararlardan bağımsız olarak Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı çerçevesinde yeni ve ayrı bir inceleme yapılacağından, HMK'nın 373/4. fıkrasında 'Yargıtayın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir' hükmü uygulanamaz. İlk derece mahkemesinin kararı, madde 341/1 kapsamında ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar niteliğinde olup istinaf yoluna başvurulması gerekmektedir."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "*Mülkiyetin korunması*:" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında vergi yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler, Sözleşme'ye ek I No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci paragrafında öngörülen mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin üçüncü kural kapsamında değerlendirilmektedir. AİHM, bu paragrafta yer alan kuralın taraf devletlere vergi koyma ve vergilerin ödenmesini sağlamak için gerekli gördüğü kanunları çıkarma konusunda açık bir yetki tanıdığını kabul etmiştir (*Gasus Dosier-und Fördertechnik GmbH/Hollanda*, B. No: 15375/89, 23/2/1995, § 59).

27. AİHM'e göre mülkiyet hakkını güvence altına alan Sözleşme'nin anılan maddesinin ilk ve en önemli koşulu, kamu makamları tarafından mülkiyet hakkına yapılan herhangi bir müdahalenin hukuka dayalı olması gerekliliğidir (*Iatridis/Yunanistan* [BD], B. No: 31107/96, 25/3/1999, § 58). Bu maddenin birinci paragrafının ikinci cümlesi, devletlere yalnızca *hukukun öngördüğü koşullar* dâhilinde mülkiyetten yoksun bırakma yetkisi vermiş; ikinci paragraf ise devletlere ancak hukuk kuralları uygulanarak mülkiyeti kamu yararına kontrol etme yetkisi tanımıştır. AİHM, hukuka dayalı olma ilkesini yalnızca bu maddede yer alan hükümlerden çıkarmamaktadır. Kararlarda sıklıkla demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü ilkesinin Sözleşme'nin bütün maddeleri için geçerli olduğu ifade edilmektedir (*Iatridis/Yunanistan*, § 58).

28. AİHM'e göre hukukilik ilkesi, müdahalenin ilk olarak iç hukukta bir temelinin olması gerektiği anlamına gelmektedir (*Shchokin/Ukrayna*, B. No: 23759/03, 37943/06, 14/10/2010, § 51). AİHM, Sözleşme'de geçen *hukuk* ya da *hukuka aykırı* terimleri konusunda sadece iç hukuka atıfta bulunmakla kalmayıp aynı zamanda bu terimlerin hukukun üstünlüğü ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Buna göre uygulanan iç hukuktaki düzenlemelerin hukukun üstünlüğü ilkesiyle de uyumlu olması gerekmektedir (*James ve diğerleri/Birleşik Krallık* [GK], B. No: 8793/79, 21/2/1986, § 67). Hukuka dayalı olma ilkesi, ayrıca iç hukukta uygulanan kanun hükümlerinin yeterli derecede erişilebilir, belirli ve öngörülebilir olmasını da içermektedir (*Beyeler/İtalya* [BD], B. No: 33202/96, 5/1/2000, § 109; *Hentrich/Fransa*, B. No: 13616/88, 22/9/1994, § 42; *Spáček, s.r.o./Çek Cumhuriyeti*, B. No: 26449/95, 9/11/1999, §§ 56-61).

29. Öte yandan *Tkachenko/Rusya* (B. No: 28046/05, 20/3/2018) kararında AİHM, iç hukuktaki düzenlemelere aykırı olan bir müdahalenin de hukukilik ölçütünü karşılamadığını kabul etmiştir. AİHM bu bağlamda, herhangi bir usule aykırılığın müdahalenin hukukiliğiyle uyumsuz kabul edilemeyeceğini, hukukun doğru biçimde uygulanması ve yorumlanması konusunda sınırlı bir yetkisinin olduğunu ve ulusal mahkemelerin yerine geçme gibi bir sorumluluğunun bulunmadığını, ancak bu kararların açık bir keyfilik veya bariz takdir hatasından yoksun olmaması gerektiğini vurgulamıştır (*Tkachenko/Rusya*, § 52). AİHM sonuç olarak somut olayda iç hukukta öngörülen kamulaştırma usulüne aykırı davranıldığını tespit ederek mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Tkachenko/Rusya*, §§ 53-58).

30. AİHM; vergi yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin de yeterince ulaşılabilir, öngörülebilir ve belirli bir hukuka dayalı olması gerektiğini belirtmektedir (*Lithgow ve diğerleri/Birleşik Krallık* [GK], B. No: 9006/80..., 8/7/1986, § 110; *Hentrich/Fransa*, § 42). *Hentrich/Fransa* kararına konu olayda taşınmazın satışının vergi değerinin altında yapılması nedeniyle ön alım hakkının kullanılması söz konusudur. AİHM, ne zaman kullanılacağı belirli olmayan bu yetkinin öngörülemez biçimde kişiye özgü ve keyfi olarak uygulandığı, ayrıca müdahalenin dayandığı hukuki düzenlemenin keyfilığe karşı yeterli güvenceler içermediği sonucuna varmıştır (*Hentrich/Fransa*, § 42).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 13/2/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu; alacak davasının kabulüne dayanak olan Yönetmelik'in Mahkeme kararından önce yürürlükten kaldırdığını, hukuka aykırı karar nedeniyle 15.000 TL ve icra giderlerini ödemek zorunda kaldığını, bu nedenlerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Anayasa'nın "Vergi ödevi" kenar başlıklı 73. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

36. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda İdare tarafından başvuru kulüpten tahsil edilen forma reklam gelirinin %5'i oranındaki bedelin *mülk* olduğu konusunda kuşku bulunmamaktadır.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

37. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında; vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve bunların ödenmesini güvence altına almaya yönelik müdahalelerin -taşındığı amaçlar dikkate alındığında- devletin

mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol veya düzenleme yetkisi kapsamında incelenmesi gerektiği kabul edilmiştir (*Ahmet Uğur Balkaner [GK]*, B. No: 2014/15237, 25/7/2017, § 49; *Arif Sarıgül*, B. No: 2013/8324, 23/2/2016, § 50; *Narsan Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/6842, 20/4/2016, § 71).

38. Başvurucunun elde ettiği forma reklam gelirinin %5'i karşılığı bedelin İdare tarafından tahsil edilmesi mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Müdahale ile spor alanındaki kamu hizmetlerinin finansmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle müdahalenin, mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının düzenlenmesine ilişkin kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilirliği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Doğayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

(1) Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında, mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de *hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini* temel bir ilke olarak benimsemiştir (*Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

42. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği ölçüde hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Bu bağlamda müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK]*, B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

43. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerekmektedir (AYM, E.2016/150, K.2017/179, 28/12/2017, § 57).

44. Bununla beraber Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da belirtildiği üzere kanunla düzenleme zorunluluğu, hakka yapılacak müdahalenin uygulamasının kanunun çerçevesini aşmayacak şekilde tüzük, yönetmelik, tebliğ ve genelge gibi yürütme organının çıkaracağı ikincil düzenlemelerle yapılmasına mani değildir (*Tahsin Erdoğan*, § 60). Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin konularda temel esaslar, ilkeler ve genel çerçeve kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususların, yürütme organınca çıkarılacak düzenleyici işlemlerle tanzim edilmesi mümkündür (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

45. Devletin kamusal ihtiyaçların karşılanması için egemenlik gücüne dayanarak tek taraflı iradesiyle kişilere yüklediği kamu alacağı biçiminde tanımlanan verginin anayasal sınırlar içinde salınıp toplanması zorunluluğu açıktır (AYM, E.2003/33, K.2004/101, 15/7/2004; E.2010/62, K.2011/175, 29/12/2011). Verginin niteliklerini oluşturan yasal düzenlemelerde Anayasa'nın bu konudaki ilkelerinin özenle gözönünde tutulması gerekir (AYM, E.2003/33, K.2004/101, 15/7/2004).

46. Verginin kanuniliği ilkesi takdire dayalı keyfi uygulamaları önleyecek sınırlamaların kanunda yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının kanun ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır (AYM, E.2001/36, K.2003/3, 16/1/2003; E.2003/33, K.2004/101, 15/7/2004; E.2004/14, K.2004/84, 23/6/2004; E.2005/73, K.2008/59, 21/2/2008; E.2009/63, K.2011/66, 14/4/2011; E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 6). Vergi ve malî yükümlülüklerin kanunla konulmasını öngören Anayasa'nın 73. maddesi, malî yükümlülüğün yalnızca kanun ile konulabileceği ve kanunun hiçbir şekilde bu konuda yürütme organını ve idareyi yetkili kılamayacağı anlamındadır (AYM, E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 7).

47. Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş içtihadında da açıkça belirtildiği üzere Anayasa koyucu, her çeşit malî yükümlülüğün kanunla konulmasını öngörürken keyfi ve takdire dayalı uygulamaları önlemeyi amaçlamıştır. Kanun koyucunun yalnız konusunu belli ederek bir malî yükümlülüğün ilgililere yükletilmesine izin vermesi, bunun kanunla konulmuş sayılabilmesi için yeterli değildir (AYM, E.1986/20, K.1987/9, 31/3/1987; E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011; E.2011/16, K.2012/129, 27/9/2012).

48. Bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarını etkileyecek keyfi uygulamalara neden olmaması için vergilendirmede vergiyi doğuran olayın, yükümlünün, vergilerin matrah ve oranlarının yukarı ve aşağı sınırlarının, tarh ve tahakkuklarının, tahsil usullerinin, yaptırımlarının ve zamanaşımı gibi belli başlı temel öğelerinin yasalarla belirlenmesi gerekir (AYM, E.2001/36, K.2003/3, 16/1/2003; E.2003/33, K.2004/101, 15/7/2004; E.2005/73, K.2008/59, 21/2/2008; E.2009/63, K.2011/66, 14/4/2011; E.2010/62, K.2011/175, 29/12/2011; E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011; E.2011/16, K.2012/129, 27/9/2012; E.2012/158, K.2013/55, 10/4/2013; E.2014/72, K.2014/141, 11/9/2014; E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 7). Bir malî yükümlülük bu yönleri dolayısıyla yasayla yeterince çerçevesiz değilse kişilerin sosyal ve ekonomik durumlarını, hatta temel haklarını etkileyecek keyfi uygulamalara yol açabilmesi mümkündür. Bu bakımdan malî yükümlülükler belli başlı öğeleri de açıklanarak ve çerçeveleri kesin çizgilerle belirtilerek kanunlarla düzenlenmelidir (AYM, E.1986/20, K.1987/9, 31/3/1987).

49. Anayasa'nın 13., 35. ve 73. maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden vergilendirme yoluyla mülkiyet hakkına müdahalede bulunulması durumunda takdire dayalı olma ve keyfiliği önlemek için müdahalenin vergiyi doğuran olay, yükümlü, sorumlu, matrah, miktar ve oranların yukarı ve aşağı sınırları, tarh, tahakkuk ve tahsil usulü, yaptırım ve zamanasını gibi verginin belli başlı temel öğelerini ulaşılabılır, belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlemiş bir kanun hükmüne dayanması gerektiği anlaşılmaktadır (*İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.* [GK], B. No: 2015/941, 25/10/2018, § 67).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Başvuruya konu olayda; Kadınlar Voleybol Ligi'nin 2012-2013 sezonunda başvuru kulübün voleybol takımının giydiği formaya alınan reklamlardan elde edilen gelirden %5'lik payın ödenmesi için İdare tarafından alacak davası açılmıştır. Yapılan yargılama sonucu dava kabul edilmiş ve 15.000 TL'nin İdareye ödenmesine karar verilmiştir. Gerek İdare gerekse de Mahkeme tarafından söz konusu alacağın hukuki dayanağı olarak olay tarihinde yürürlükte olan ve reklam gelirinin %5'inin ödenmesi gerektiğini düzenleyen Yönetmelik'in 9. maddesi gösterilmiştir.

51. Mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin genel ilkeler bölümünde değinildiği üzere öncelikle belirli, ulaşılabılır ve öngörülebilir bir kanuni temelini bulunması gerekmektedir. Diğer bir deyişle somut başvuru bakımından Anayasa Mahkemesi, öncelikle mülkiyet hakkına müdahalenin belirtilen şekilde kanuni bir dayanağının olup olmadığını tespit etmek durumundadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.*, § 71).

52. Diğer taraftan bu aşamada belirtmek gerekir ki mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin müdahale türü yönünden kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisinin olması müdahalenin kanuna dayalı olması gerektiği olgusunu değiştirmemektedir. Diğer bir deyişle hangi müdahale türü olursa olsun mülkiyet hakkına ancak ulaşılabılır, belirli ve öngörülebilir bir kanun ile müdahale edilebileceği kuşkusuz olup müdahale türleri arasındaki farklılaşma ölçülülük yönünden önem taşımaktadır (*İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.*, § 72).

53. 3289 sayılı Kanun'un 8. maddesinin son fıkrasında ülkede yapılacak uluslararası gençlik ve spor organizasyonlarının giderlerinde kullanılmak üzere İdare nezdinde özel hesap oluşturulacağı ifade edildikten sonra bu hesabın gelirlerine yer verilmiştir. Buna göre; bütçeden ayrılacak ödenek, oyunların düzenlenmesi ile ilgili naklen yayın, reklam ve sponsorluk gelirleri ile bağış ve yardımlar anılan hesabın gelirlerini oluşturmaktadır. Ayrıca aynı Kanun'un 14. maddesinin (e) bendinde *her türlü reklam geliri* İdarenin gelirleri arasında sayılmıştır.

54. 3289 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile 14. maddesinin (e) bendine dayanılarak hazırlanan Yönetmelik'in 9. maddesinde reklam gelirlerinden alınacak pay gösterilmiştir. Buna göre spor kulüpleri ve sporcular ile reklam veren arasındaki sözleşmede belirlenen bedelin %5'i reklam sözleşmesinin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden üç iş günü içinde İdareye ödenecektir. Yine aynı madde; söz konusu reklam sözleşmesinde, sözleşmenin geçerli olduğu müsabaka tarihlerinin, reklam bedelinin, reklamda kullanılacak şeklin, yazının vb. hususların belirtilmesi gerektiğini düzenlemiştir.

55. Gençlik ve spor organizasyonlarının giderlerini karşılamak amacıyla kamu makamları düzenleyici kurallar getirebilir. Bu kapsamda idarenin gözetim ve denetiminde düzenlenecek olan spor organizasyonlarına katılan kulüplerin elde ettiği reklam gelirleri üzerinden birtakım malî yükümlülükler öngörülebilir. Bununla birlikte reklam gelirleri üzerinden alınan pay ile mülkiyet hakkına müdahale edilmesi sonucunu doğuran bu tür malî yükümlülüklerin kanuna dayalı olması gerekir. Uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin detayların ikincil mevzuatla düzenlenmesi mümkün olmakla birlikte kanunla öngörülmeyen bir malî yükümlülüğün ilk elden yönetmelik veya benzeri idari düzenleyici işlemlerle getirilmesi *kanunla öngörülme şartının ihlali sonucunu doğurur.*

56. Somut olayda başvuru kulübün reklam veren ile yaptığı sözleşme gereğince elde ettiği gelirin %5'i olan 15.000 TL açılan alacak davası sonucu İdareye ödenmiştir. Uyuşmazlık, reklam gelirinden alınan bu payın belirlenmesinin ve tahsilinin başvuru açısından kanunla belirli ve öngörülebilir bir biçimde düzenlenmiş olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

57. 3289 sayılı Kanun'un 8. maddesinde *oyunların düzenlenmesi ile ilgili reklam gelirleri* ve 14. maddesinin (e) bendinde de *her türlü reklam geliri* İdarenin gelirleri arasında gösterilmiştir. İdarenin gelirleri arasında sayılan bu kalemler ile kastedilenin İdarenin doğrudan tarafı olduğu sözleşmeler sonucu elde edeceği reklam gelirleri mi, yoksa Yönetmelik'te düzenlendiği gibi spor kulüpleri ve sporcular ile reklam veren arasındaki reklam sözleşmeleri karşılığı belirlenen reklam gelirleri mi olduğu konusunda ortada kanuni bir açıklık bulunmamaktadır.

58. Başvuru kulübün elde ettiği reklam geliri üzerinden İdareye hangi oranda ödeme yapacağına ilişkin olarak 3289 sayılı Kanun'un 8. ve 14. maddelerinde herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Yine bu kapsamda reklam gelirinden alınacak payın alt veya üst sınırlarını gösterir bir düzenleme de Kanun'da bulunmamaktadır. Müdahalenin dayandığı %5 oranındaki pay ilk elden Yönetmelik'in 9. maddesinde öngörülmüştür. Bu nedenle kanuni bir dayanağı bulunmadan doğrudan Yönetmelik hükümleri ile malî yükümlülük öngörülmesinin ve bu suretle mülkiyet hakkına müdahale edilmesinin kanunilik unsurunu sağlamayacağı kuşkusuzdur.

59. Yönetmelik'in 9. maddesinde reklam sözleşmesinin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden üç iş günü içinde spor kulüplerinin ve sporcuların tescilli bulunduğu il müdürlüğü hesabına makbuz karşılığı reklam gelirinin %5'inin ödeneğine yer verilmiştir. Yönetmelik'in 11. maddesinde de İdarenin bu tahsilatın temini ile yükümlü ve sorumlu olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık 3289 sayılı Kanun'un 8. ve 14. maddeleri incelendiğinde reklam sözleşmesinden elde edilecek gelirden İdareye ödenecek %5 oranındaki payın nasıl tahsil edileğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

60. Sonuç olarak somut olayda 3289 sayılı Kanun'da yer verilen *reklam geliri* tanımının muğlak olması, reklam gelirinden hangi oranda tahsilat yapılacağına dair sınırlayıcı bir düzenlemenin kanunda öngörülmemiş olması ve tahsilatın nasıl yapılacağına ilişkin belirsizlik göz önüne alındığında; idare tarafından başvurucudan alınan reklam geliri payının esaslı unsurlarının kanunla belirli ve öngörülebilir bir biçimde düzenlenmemiş olması nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13., 35. ve 73. maddelerinde öngörülen kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

61. Müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı tespit edildiğinden Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde öngörülen diğer unsurlar olan meşru amaç ve ölçülülük kriterlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

62. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

63. Başvurucu, karar düzeltme başvurusunun reddedilmesi sonucu Daire tarafından 260 TL para cezasına hükmedilmesinin hak arama hürriyetini kısıtladığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

64. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmış ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda yeniden yargılama kararı ile birlikte Mahkeme ve Daire hükümleri ortadan kalkmış olacaktır.

65. Dolayısıyla somut olayda karar düzeltme başvurusunun reddedilmesi sonucu Dairenin hükmettiği para cezası da ihlalin sonucuna bağlı olarak kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden bu aşamada inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

66. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

"(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

67. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

68. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir (B. No: 2014/8875, 7/6/2018, [GK]). Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B.No: 2016/12506, 7/11/2019).

69. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

70. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanununun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İhtizük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir. (*Mehmet Doğan*, §§ 58-59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66-67).

71. İncelenen başvuruda; mahkeme kararı ile başvuru kulübün forma reklam gelirinden Yönetmelik hükmü gereğince pay alınması nedeniyle kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

72. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 19. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/248) gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

73. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

74. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın bu aşamada ayrıca incelenmesine YER OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 19. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/248, K.2014/395) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun manevi tazminat talebinin REDDİNE,

F. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/2/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan y.
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU